בסוד שיח

שאול שיר

גנבינו איטליאנו

עוסק הומם שובר שיאים, המדינה ממש מעולפת ומה כי נדשדש בשעות הללו עוד פעם ועוד פעם בפרשנויות על פגישות נתניהו – ברק; כן ממשלת אחדות לאומית, אולי בחירות מוקדמות, והרי בכל התרסים הללו כבר היינו. אז הנה שני סיפורים רי עצובים על הנוכלים של אישליה, שידם הארוכה הגיעה עד כאן ובנכליהם ודשדום נפלו שלושה אברכים בשני מקרים נפרדים. שלושת האברכים הם למעשה חסרי-אמצעים אולם, ברבע ממיים האמינו, כי הנה הגיעו עתה להיות להם פנים. אלא שהנבדים התגלגלו אחרת. רחמנו ליזלן.

שני האברכים הם חסידים באחת ה"חצרות" הגדולות האדמו"ר הזה לחסידיו להשות להם שכם, כדי לוולגם מהצרה אליה נקלעו בתום-לב. המעשה שהיה כך היה. באמצעות מכר, הוצע לאחד האברכים בדרכם לעשות "מכה" באישליה על-ידי המרת לירשות בדולרים. המסבר להם, כי מדובר בכסף שחור אישלקי וכי בעליו מוכנים לאבד 15 אחוז מערכו בתמורה להמרתו לדולרים. נניקב בסכום של 160 אלף דולר כהתחלה, שיש להמציא לאי-האחוזים, לקח לו האברך שותף, אברך נוסף ושני הם בעמל רב גייסו את הדולרים ויצאו לאישליה, למילנו. בבואם למקום הופגשו עם בעל הכסף האישלקי, דיברו שם, דיברו שם ואכן, לאחר שרנו בכרצדרה של העיסקה, נתן האישלקי את סכום הכסף המובטח בלירשות. שני האברכים שמחים ומאושרים יצאו בדרכם לשוויץ, כדי להמיר חזרה את הלירשות לדולרים ועברו את כל מעברי הגבול בשלום. בבואם לבנק, החלו מרימים את ריח הרמיה הזמנית, שעכשיו תבוא עליהם ועל משפחתם והגישו את השטרות לצעירה שמאחורי הדלפק המטפל בהמרות מטבע זר. בתוך רקות הזעיקה הצעירה את המנהלים הממונים עליה, לאחר שקרא כי כל השטרות מזוייפים בתכלית. למקום הוזעקה המשטרה והשניים עברו כמה שעות לא נעימות עד שהצליחו לשכנע את החוקרים, כי נפלו לו קורבן לנוכלים אישלקים, שהחזירו אותם אל עברי פי-פורת. בהגיעם לישראל שבורים ורצוצים, נכנסו לאדמו"ר סיפרו לו את כל הסיפור לפרטיו והוא ביקש מאנשיו לזעזר לשניים, שלוו את הדולרים לתקופה קצרה בלבד. ובעוד נריבי עם ועסקנים עושים ככל יכולתם לעזור לאברכים, יצא אברך אחר, אף הוא חסיד באחת ה"חצרות" הגדולות, למילנו שבאישליה ושם הרצע לו גם כן רחם של 15 אחוז, בתמורת להחלפת לירשות בדולרים. הפיסוח דומה בעקרון. מדובר בבעל רשת מסעדות עשושה הרבה כסף שחור ודרוך לו-מיד אותו לדולרים. האברך שמצבו האישתי קשה וכן מצבו הבראותי, פנה לחבריו בישראל וביקש שיגייסו עבורו 100 אלף דולר. הסבירו לו כי כסף קל עושים רק במפעל הפיס והזהירו אותו כי מדובר בר בנוכלים, אבל הוא בשלו: "אתם לא מפרגנים לי שאני הולך לזהות עשיר. אתם רק רוצים לעזור לי בעוני". בדרך לא דרך מצא האברך ב, ישראלי בעל נשמה של מהמר, תושב חדרה שאליו נילוות לאישליה אדם נוסף, אישיות ציבורית ידועה מאוד ועד לפני זמן קצר בתפקיד חשוב במערכת הבטחון. (פה אני משבש קצת). כן, גם הוא רצה להרוויח כמה שקלים / דולרים והשקיע ב"עיסקה" עשות אלפים דולר. "הזרזיר" הביא את רוב הכסף, לא לפני שלקח צ'ק בסתון על סך 40 אלף דולר מאמו של האברך, שסתקשה לקנות חלות לשבת. השלושה נפגשו עם "בעל המסעדות" אחר ש-ג. ווידא, כי הכסף האישלקי הנצא מהבנק סמוך לביצוע העיסקה הצפויה, וכי אין חשש שהוא ייזוק. כאשר שאל את "המסעדן" איך הוא מוציא כסף שחור מהבנק, קיבל הסבר על "הפקדות זמני-ות" נוחה דעתו.

בחדר "העיסקות" החל הצד הדולרי לספור את הכסף ובהגיע הסופר למספר 80 אלף דולר, "התרומם" הכסף של קידבו וכרעיו והמסעדן ושתפיו ברחו ונעלמו כאילו התנדפו. האברך כמעט ואיבד את הכרתו, אך מצבו הקשה לא עודד שום רחמים אצל האישיות הממלכתית לשעבר. הלה לקח לו את התפילין את הטלית ואת הפספורט והבהיר לו: "תקבל את הכל בחזרה בישראל, לאחר שתחזיר לי את עשרת אלפים הדולר, שהם חלקי ב"עיסקה חו-את". ה"הזרזיר" היה יותר קשות וקרבי משפחתנו של ג. מהבים לראות כיצד הניך יבהב. ובינתיים ה"הזרזיר בעייה אחרת. ג. לא יכול היה עד יום מן מול לעזוב את המלון. המנהל של המלון ביקש שילמד את חובו בסך שלושת אלפים דולר פלוס. ג. טילפן לחבריו בישראל שירחמו על משפחתו והל-לו בעלי לב יהודי, וחשש פשוט לחייו והחלו אוס-פים עבורו כסף, כדי שיובל לפחות, לעזוב את אישליה ולשוב לישראל אל משפחתו. נמצאה משפחה חדרית באישליה שהביעה נכונות לכסות את הוצאות המלון, לאחר שניתנה לה התחייבות מאדם אמין בישראל כי הכסף בידו וכי הוא יימסר לכל מי שיבוא ויזדהה בשם המשפחה. עתה נעשית שתוללנות לאפשר לג. להוציא פספורט חדש, לא-תר שהשירותים הממלכתית התירשה לו אותו. במק-רה זה התעלמה ה"חצר" המחסידית שאליה הוא משתייך מבצוקתו של ג. וסירבו המזכירים אף לה-ביא לידיעת האדמו"ר את עצם המקרה. "אין לנו יותר כח לסיפורים הללו" – הפסירו המשמשים בקודש.

חוסר מזל של בית־עלמין

בתחום "שיפוטו" של יו"ר המועצה הדתית, עמק חפר, יהושוע טלר 36 (!) בתי עלמין. כמי שמודע לסבך הבעיות המתעוררות כתוצאה ממורכבותה של החברה בישראל, הסכים טלר להיענות לפני-ית הממשלה המשדר לענייני דתות ולהיקם בית עלמין נוסף למזרחי רת. אלא שלבית העלמין הזה אין כבראה מזל. לפני זמן-מה קיבל טלר פנייה מבית חולים לקלוס אשה שנפטרה והיא חסרת-דת על-פי ת עודת הזהות. נוצר קשר עם המשפחה, נצי-גי ה"חברה קדישא" יצאו לקבל את הגופה ובנתי-ים נכרה הקבר, ומצבר הלוויה נקבע לשעה חמש אחה"צ. ובעוד הכל מוכן ללוויית מחוסרת הדת, התקשרה הבת של הנפטרת אל הרב האחראי של עמק חפר, הרב אליעזר שמחה ויס ובפיה טענה: "אנחנו יהודים" והביעתה: "לעשות לנפטרת סה-רה כמנהג ישראל ולקוברה בין יהודים". בירור עם הרב בבת-ים, מקום מגוריה של הנפטרת, אישר את טענת הבת, אלא שבסמקרה, האם, בשל היעדר מסמ-כים מתאימים, נרשמה כחסרת-דת, בעוד בנותיה יהודיות על פי כל הקריטריונים המחמירים. בדת-יי עצות עם הרב חיים טובולסקי, (רב אזורי לנוצאי קבורה) החלט להעביר את הגופה לבית עלמין יהודי וכל המשפחה הופנתה עוד בבית-ליד לכיוון מקום הקבורה החדש.

ובסמוך למקרה זה נתבקש טלר להנוך את בית העלמין לחסרי-דת עם מאן דהו מקווקז. הופיע הבן עם עסקן הערה ואישר, כי יש לקבור את האבא בבית-עלמין לחסרי-דת. אלא שהסקס בולו היה על סהרת ההלכה היהודית. הבן ביקש לעשות לו "קריעה", אמר "קריש" ואחרי כיסוי הקבר הזדקף החזן לאמירת "אל-מלא-רחמים". טלר שאל סרם שהחלה הלוויה: לקבור עם הארון, והתשובה היתה: "לא, לקבור כמו יהודי". בני המשפחה ידעו לספר, כי הנפטר גם היה מהול. ובכל זאת למה ביקשו לט-מן אותו בבית העלמין לחסרי-דת? מסתבר שבמ-ציאות חיינו בגלויות השונות, ישנם כאלה החיים כיהודים לכל דבר ובמותם מתגלה סודם.

מחצרות אדמו"רים וחסידים

הזכות להיקבר בא"י

ממאת קצר הירידה, לא השלמתי בשבוע שעבר את הסיפור על המסבע הפלאית שמסר ה"ריבניצער" לר' מנדל זיידנפלד. והנה ההשלמה.

כעבור יום, כאשר נפגש ר' מנדל עם האדמו"ר, כדי להודות לו על שחילץ אותו מעלילת דברים, ביקש ממנו האדמו"ר זי"ע, שיחזיר לו את המסבע. הוציא ר' מנדל מכיסו מסבע זה ואמר: "לא את המסבע הזאת נתתי לך, החזר לי את המסבע שהפ-קדתי בידך ערב המשפט". הודה ר' מנדל כי אין שישאיר אצלו את המסבע הפלאית כסגולה לשמי-רה. הסכים לבך האדמו"ר והפסיר: "רק שמור עליה היטב".

כעבור שנים נתפסה קבוצת אנשים מהמגזר החרדי, שכשלה בעבירה על החוק. שמה מהם הו-עמדו לדין. לאחר מהשפה נודע, כי ניידי"ר מנדל מטבע מיוחדת שקיבלה מהאדמו"ר מריבניץ וס-גולתא גדולה. פנה האיש לר' מנדל וביקשו שיש-איל לו את המסבע עד לגמר המשפט. ר' מנדל סירב בתוקף ואז החלו להגיע הטלפונים מהאשה אל האשה, הכידר מנדנים שובה מיהודי, וכשזה לא עזר התערבו הבנים והלחץ הסביבתי על משפחת ר' מנדל היה ללא נשוא. ככל שקרב יום המשפט גבר הלחץ עד שר' מנדל נכנע. ערב המשפט הודיע ר' מנדל כי יפגוש את הנאשם בבית המשפט ושם יתן לו את המסבע. ואכן השניים נפגשו ור' מנדל נתך אותו לשירותים. הוא ברק היטב כי אינו מס-תיר בבגדיו מטבע בן רבע דולר ואז נכנס עמו לאולם המשפט ושם נתן לו את המסבע. וככה עד גמר המשפט הפקיד ר' מנדל לחזרו כי משאיל

מפאת קצר הירידה, לא השלמתי בשבוע שעבר את הסיפור על המסבע הפלאית שמסר ה"ריבניצער" לר' מנדל זיידנפלד. והנה ההשלמה.

כעבור יום, כאשר נפגש ר' מנדל עם האדמו"ר, כדי להודות לו על שחילץ אותו מעלילת דברים, ביקש ממנו האדמו"ר זי"ע, שיחזיר לו את המסבע. הוציא ר' מנדל מכיסו מסבע זה ואמר: "לא את המסבע הזאת נתתי לך, החזר לי את המסבע שהפ-קדתי בידך ערב המשפט". הודה ר' מנדל כי אין שישאיר אצלו את המסבע הפלאית כסגולה לשמי-רה. הסכים לבך האדמו"ר והפסיר: "רק שמור עליה היטב".

כעבור שנים נתפסה קבוצת אנשים מהמגזר החרדי, שכשלה בעבירה על החוק. שמה מהם הו-עמדו לדין. לאחר מהשפה נודע, כי ניידי"ר מנדל מטבע מיוחדת שקיבלה מהאדמו"ר מריבניץ וס-גולתא גדולה. פנה האיש לר' מנדל וביקשו שיש-איל לו את המסבע עד לגמר המשפט. ר' מנדל סירב בתוקף ואז החלו להגיע הטלפונים מהאשה אל האשה, הכידר מנדנים שובה מיהודי, וכשזה לא עזר התערבו הבנים והלחץ הסביבתי על משפחת ר' מנדל היה ללא נשוא. ככל שקרב יום המשפט גבר הלחץ עד שר' מנדל נכנע. ערב המשפט הודיע ר' מנדל כי יפגוש את הנאשם בבית המשפט ושם יתן לו את המסבע. ואכן השניים נפגשו ור' מנדל נתך אותו לשירותים. הוא ברק היטב כי אינו מס-תיר בבגדיו מטבע בן רבע דולר ואז נכנס עמו לאולם המשפט ושם נתן לו את המסבע. וככה עד גמר המשפט הפקיד ר' מנדל לחזרו כי משאיל

המסבע אינו נושא על גופו מטבע זהה. העובדה היא שמתוך הששה המיושה הוסיעו ואילו הששי שהחזיק במסבע יצא זכאי. כל המעורבים בפרשה הזאת חיים וקיימים ובמיוחד ר' מנדל זיידנפלד (שהוא בעליו של בית הלוויות בבורו-פארק) יראה זכות לעצמו לספר את הישועות שלהן זכה בגין תפילותיו של ה"ריבניצער" עם המסבע ובלעדיה.

ר' מנדל פוטרפאס וצ"ל המשפיע הירוע ביש-בות "תומכי תמימים" של חב"ד, עשה שעות רבות במחצתו של ה"ריבניצער". באחת ההתוועדויות סיפר: "הגעתי להתארח בביתו באחת העיירות (נקב בשם) תחת השלטון הסטלין-יסטי. בבוקר הוא הציע לי ללכת ולטבול ביחד. הלכתי בעקבותיו אל הנהר שמימיו היו קרים כקרח ממש. ה"ריבניצער" פשט את בגדיו ונכנס למים וטבל 310(!) פעמים וכשיצא מן המים, היה הצבע הכחול כצבע גופו. חזרנו מיד לדירתו וכשעלינו במדר-גות, באה מולו צעירה גרה מדיירות הבית. סב ה"ריבניצער" על עקביו וחזר לנהר, פשט שוב את בגדיו ושוב טבל 310 פעמים עם כל הכוונות. זה היה ה"ריבניצער", קדוש עליון, שבהיותו בבוקר-שם עבר למחייתו במכירת ביצים ומיונן ב"תנובה" המקומית.

• • •

האדמו"ר מקלויזנבורג, רבי יקותיאל יהודה הל-ברשטאם זצוק"ל, סירב מרוקף, לכל הצעה שהצי-עו לו לצאת לפוליו להשתטח על קברי צדיקים. באחת הפעמים אמר למקורביו, לאחר שהפציר בו לנסוע לקברי הצדיקים בפוליו: "בבית החיים" בלובלין לא מונח אף לא אחד מכל הצדיקים שש-מם חרוט על המצבות: לא המהרש"ל, לא המהר"ם מלובלין ולא כל האחרים שיהודים טובים נוסעים לפקוד את קברם. כולם, ללא יוצא מן הכלל, "עלו" לישראל. כל עוד היו יהודים בלובלין, נשאר רבי שלום שכנא (חותנו של הרמ"א) ב"בית החיים", כדי להגן על העיר, אולם משהציר נפטר על-ידי יהודיו, גם הוא "עלה" לארץ-ישראל".

קשה לעקל את הדברים הללו אף שהם באים מפיו של קדוש עליון. אלא שמיד הביאו לי ראייה מפי עד שמיעה מ"בעל המעשה" שיסופר כאן.

יהודי זקן עתיר ממון בא לבית מדרשו של רבי חיים מצאנז הקוה"ט וביקש ברכתו לקראת עלייי-תו לארץ-ישראל. תוך כדי כך אמר, כי הוא עולה לארץ-ישראל משום שהוא מבקש להיטמן בעפרה. אמר לו בעל "הדברי חיים": "תהיה ראוי תשכון בעפרה, לא תהיה ראוי יהודיו אותך לכאן". משי-נפרד ממשפחתו ומחבריו, שכר את שרותיו הסו-כים של בחור צעיר שומר מצוות, שיתלוות אליו למסע לארץ-ישראל תמורת שכר הגון. השניים עלו על האונייה שהפליגה לארץ הקודש כשבכיי-סו של הזקן כמות נכבדה של יהלומים, אותם הת-כוון לממש, ולחיית מהכסף שצבר במשך השנים. בהגיעה האונייה לנמל, הודיעו שוטרי המכס הטוך-קים, כי כל מי שנושא עמו זהב, יהלומים ומתכות יקרות אחרות, מתבקש להצהיר עליהם. ראה הזקן כי כלתה אליו הדרך, שב לחדרו באניה וחתמקם בו-לע את היהלומים באילו היו "ארבעס", מתוך תקו-וה שבתוך הם יחודרו אליו שלמים גם אם לא נקרים במיוחד. הזקן עבר את ביקורת המכס והתמקם בא-חת האכסניות בשהוא מצפה להוראות מבני מעיו.

אלא שהללו נגדו בוך בכל זאת יהודי זקן, הוא אושפז בבית חולים. לא עברו ימים רבים והוא הסתלק לבית עולמו, וכך נתגלגל שנקבר בבית עלמין בחיפה. הצעיר שנתלווה אליו, מצא עצמו לפתע בודד ונטוש, חסר אמצעים וחסר מברים. אמר הצעיר בלבו אלך באישו לילה, אפתח את הקבר, אעשה מעשה פתולוג ואתקיים מהיהלומים שבלע הזקן. כאשר ווידא שאין איש במקום, החל תופר במחירות ובתוך זמן קצר הגיע לתכריכים. פתח אותם ללא היסוס ונדהם לגלות כי המת אינו אותו זקן, שאליו נלווה בנסיעתו לארץ-ישראל. ולא זו בלבד, אלא שפניו של המת מוכרות לו והוא לא אחר מאשר ר' יוסל טורנע הדיין (מהעיר טר-נוב שבגליציה).

קיבץ הצעיר כספים בין יהודים טובי-לב ושב לפולין. בהגיעו לעירו טרנוב, רץ מיד לביתו של ר' יוסל הדיין והוסיפע לגלות שאמנם כן, הוא שבק חיים לכל חי ונטמן בבית העלמין המקומי. כאשר בירה-מתי קרה הדבר, נתבדר לו, כי היה זה באותו יום ממש שהזקן היהלומן נטמן באדמת בית העל-מין היהודי בחיפה.

ואת הסיפור הזה סיפר "הצעיר" בימי זקנתו לאדמו"ר מבז'אקובר, רבי מאיר הלברשטאם שליט"א וזה סיפר את הסיפור לר' חיים י. רייך ז"ל, שסיפר אותו לכותב שורות אלו.

עורכת המוסף: נעמי גולן